

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 22 и член 25 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 и 64/18) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет **Македонски јазик за учениците од другите заедници за трета година гимназиско образование за учебната 2020/2021 година.**

## 1. Вовед

Скратената наставна програма по наставниот предмет Македонски јазик за учениците од другите заедници за трета година гимназиско образование се базира на очекуваните резултати предвидени со наставната програма за овој наставен предмет што редовно се реализира согласно утврдениот Наставен план.

Со скратената програма се утврдуваат определени теми и наставни содржини што треба да се реализираат за 159 наставни денови, при што се запазува предвидениот неделен фонд на часови утврден во редовната програма, односно за овој наставен предмет во согласност со предвидените два часа неделно во скратената програма треба да се предвидат 64 часа поделени подеднакво на подрачјето Јазик и подрачјето Македонска литература.

Наставникот при планирањето и реализацијата на наставните содржини од скратената програма се води од очекуваните резултати, определените поими, методите и активностите утврдени во редовната наставна програма.

## 2. Преглед на теми и наставни содржини

Ред бр.	Јазик- Синтакса <u>Наставни содржини</u>	Број на предложени часови за реализација
1.	Модална карактеристика на раченицата	1
2.	Грамотичка структура на раченицата	2
3.	Функции на прирок и подмет	2
4.	Безлични реченици	1
5.	Согласување меѓу подметот и прирокот	2
6.	Неопходни реченични членови: предмет директниот и индиректниот предмет	2
7.	Прилошки определби (за место, време, начин, количество и за причина)	2

8.	Второстепени раченични членови: атрибут и апозиција	2
9.	Сложена реченица – Видови сложени реченици	1
10.	Независносложени реченици	1
11.	Составни независносложени реченици	1
12.	Спротивни независносложени реченици	1
13.	Разделни независносложени реченици	1
14.	Исклучни независносложени реченици	1
15.	Односни зависносложени реченици	1
16.	Последични зависносложени реченици	1
17.	Условни зависносложени реченици	1
18.	Исказни зависносложени реченици	1
19.	Директен и индиректен говор	2
20.	Часови за повторување и утврдување на знаењата на учениците	6
	<b>Вкупен број на часови за реализација на овој модул</b>	<b>32</b>

Ред бр.	Македонска литература <u>Наставни содржини</u>	Број на предложени часови за реализација
1.	Драмска литература - Васил Иљоски, Антон Панов, Ристо Крле	3
2.	Лирика - Кочо Рацин и Коле Неделковски	2
3.	Првите романи во македонската литература - Славко Јаневски („Село зад седумте јасени“) и романот на Стале Попов („Крпен живот“)	3
4.	Македонска повоена поезија – Славко Јаневски, Блаже Конески и Ацо Шопов	2

5.	Македонската повоена драма - Црнила“ од Чашуле и „Парадоксот на Диоген“ од Арсовски	4
6.	Македонската литература за деца - С. Јанев–ски, В. Николески, Васил Куновски	4
7.	Македонската повоена наука за литературата - Димитар Митрев, Харалампие Поленаковиќ, Кирил Пенушлиски, Блаже Конески	4
8.	Лектира: Кочо Рацин –Бели мугри и Ристо Крле – Парите се отепувачка	2
9.	Часови за повторување и утврдување на знаењата на учениците	8
	<b>Вкупен број на часови за реализација на овој модул</b>	<b>32</b>

### 3. Дидактички препораки

Предметот македонски јазик за учениците од другите заедници е општо-образовен предмет со широки и разгранети функционални, образовни и воспитни цели.

Целта на наставата по предметот Македонски јазик за учениците од другите заедници за трета година гимназиско образование е да го оспособи ученикот да комуницира на македонски стандарден јазик во функција на негово општо, стручно и понатамошно образование на македонски јазик.

Предметот Македонски јазик за учениците од другите заедници во наставниот план за гимназиското образование е сместен во групата на задолжителни предмети и во скратената наставна програма за 159 работни дена годишен фонд изнесува 64 часа 2 часа неделен фонд.

Околу 32 часа се наменети за проучување на содржините од подрачјето Јазик, и 32 часа за проучување на подрачјето Македонска литература. Сепак напоменуваме дека посочениот фонд за користење на наставните часови по програмски подрачја е само предлог. Секој наставник согласно условите во кои ја реализира скратената наставна програма и можностите на учениците самостојно согласно потребите може да го определи фондот на часови по програмски подрачја.

Содржините од подрачјата Македонски јазик и Македонска литература се обработуваат одделно, но водејќи притоа сметка за остварување на внатрешната корелација. Оваа корелација е потребна од причини што и двете подрачја треба кај ученикот да ги развијат способностите за читање, пишување и говорење.

Основната улога на корелацијата помеѓу наставните содржини е да се обезбеди една целовитост на знаењата кои се предвидени да се реализираат со скратената наставна програма. Скратената наставна програма е замислена како целовит интегриран систем на вертикално и хоризонтално испреплетени содржини, поими и активности преку континуирано:

- поврзување на воннаставните стекнати знаења на ученикот со она што се учи во училиште;
- поврзување на едни со други содржини, поими и активности (во рамките на повеќе предмети или во рамките на самиот предмет);
- поврзување на она што е од претходно учено со она што сега се учи.

Општите комуникациски цели на наставата по Македонски јазик за учениците од другите заедници за трета година гимназиско образование можат да се реализираат со примена на различни постапки, методи и наставни средства. Комуникативниот пристап се реализира преку примена на различни стратегии и форми на учење (работа во групи, работа во парови, индивидуална работа и др.)

Во трета година во програмското подрачја јазик се обработуваат содржините: Синтакса. Во програмското подрачје македонска литература се обработуваат содржини: Македонска литература меѓу Првата и Втората светска војна, Македонска литература по Втората светска војна, Македонска литература за деца.

При планирањето на воспитно-образовната работа наставникот користејќи ја аналитичката метода треба да подготви: глобален план, тематски план и дневно оперативен план. Планирањето за да биде функционално и квалитетно треба да се води сметка дека според оваа скратена програма целата наставна програма треба да се реализира само за 64 наставни часа.

При изучувањето на содржините од Јазик треба да се користат когнитивните и метакогнитивните стратегии (користење на претходните знаења од јазик, дедуктивно индуктивното заклучување, примена во контекст на дадена ситуација, анализа и критичко размислување и самостојна работа на ученикот по дадена тема). Преку подрачјето Јазик главно треба да се увежбуваат комуникациските вештини во говорена и пишана форма преку точни јазични формулации и почитување на граматиката на современиот стандарден македонски јазик.

Читањето и разбирањето на прочитан текст спаѓа во рецептивните јазични вештини. Во таа прилика ученикот ја прима и ја обработува информацијата која произлегува од текстот. Главни цели при реализацијата на способноста читање треба да бидат: дали ученикот разликува видови текстови, ја препознава и разбира темата, препознава и разбира одделни информации од текст.

При реализација на усното и писменото изразување треба да се пристапи од два аспекта: функција на монолошко изразување (при што ученикот соопштува, известува, презентира и др.) или од функција на интеракција (споделување на информација помеѓу два или повеќе соговорници).

Наставата од подрачјето Македонска литература покрај функционална има и естетска цел. Таа овозможува стекнување на јазично комуникативни компетенции, но и развивање свест и чувство за убавото во естетската и експресивната вредност во уметничкото дело од македонската литература.

Во реализацијата на подрачјето македонска литература се обработуваат текстови од различни периоди во развојот на македонската литература. При обработката на текстовите се применуваат различни методи на интерпретацион (историски, библиографски и др.). При изборот на текстови треба да се запазат различна жанровска застапеност. Во реализацијата на содржините можат да се користат различни мултимедијални избори (аудио книги, филмови, интернет, мобилни апликации и др.)

### **Следење и вреднување на учењето**

Следењето и вреднувањето на учениците претставува дел од професионалната улога на наставникот. Од него се очекува континуирано да го следи и оценува: процесот на наставата и учењето, но и резултатите од учењето како и сопствената работа. Следењето на напредувањето и оценувањето на постигањата на учениците е формативно и сумативно. Покрај вообичаените начини на следење и оценување по пат на усно и писмено проверување, постојат и многу други начини кои наставникот може и треба да ги применува за да ги оцени објективно не само резултатите, туку и процесот на учење.

Во однос на следењето и вреднувањето на учениците потребно да се комбинираат различни начини на оценување. Единствено така наставникот може да ги согледа силните и слабите страни на ученикот. При секое оценување на постигањата потребно е на ученикот да му се даде повратна информација којашто ќе му помогне да ги разбере сопствените грешки, да ги подобри своите резултати, но и сопственото учење. Повратната информација секогаш треба да се даде навреме и таа треба да се однесува на активностите и резултатите од учењето поврзани со ученикот, а не на неговата личност. Ученикот треба континуирано на различни начини да се охрабрува да размилсува за квалитетот на својата работа и што треба да преземе за да го унапреди сопственото учење и да ги подобри своите постигања.

**Забелешка:**

Бројот на часовите е прецизно утврден. Истиот може да се менува во согласност со потребите на наставникот, условите за работа, како и условите за реализација на целите и очекуваните резултати.

**4. Норматив за наставен кадар**

Скратената наставна програма ја реализира наставик согласно нормативот за наставен кадар даден во редовната настава програма.

Скратената наставна програма по наставниот предмет **Македонски јазик за учениците од другите заедници за трета година на гимназиско образование** ја утврди

Арх.бр. 12-8424/153

16.9.2020 година

Министер

Мила Царовска